

Varna raba digitalnih medijev v šoli

■ **Patrick Pirš**, mag. prof. teh., je v šolstvu zaposlen 22 let. Poučuje predmete s področja tehnike. V zadnjih letih več dela tudi na področju računalništva, ureja šolsko spletno stran. Svoje znanje s področja računalništva prenaša tudi na sodelavce in jih tako spodbuja k uporabi IKT v učnem procesu.

Na naši šoli se malo po svoje ukvarjamo s šestošolci, pa tudi z ostalimi učenci po malem. V pouk smo vključili spoznavanje digitalne tehnologije, kar je pot k varni uporabi le-te.

Pri sestavljanju urnika se pri delitvah skupin srečujemo s težavo, ko kombiniramo število ur gospodinjstva, kjer zmanjka ena, in tehnike, pri kateri so v učnem načrtu štiri. Ker starše skrbi za otroke, smo na njihovo željo v urnik 6. razreda dodali uro 'varnega interneta'. V ostalih razredih pri pouku uvajamo uporabo tablic, ki jih imamo v mobilni omari. Uporabljajo jih lahko vsi učenci posameznega razreda hkrati. Želimo, da so v učnem procesu aktivni, tovrstna popestritev je zanje motivacija za delo. Na voljo imamo 18 ur. Delo poteka v manjših skupinah; če je učencev 22 in več, se skupina deli. Ure razporedimo takole:

- **Uvod v predmet:** Učence motiviram, da ni vse v njihovih mobilnih telefonih. Za resno delo so potrebni računalniki; danes ne posvečamo dovolj časa oblikovanju besedil, ne razvijamo razmišljanja o programiranju, ki, mimogrede, ni koristno samo pri računalništvu. Poskušamo jih prepričati, da bodo imeli z znanjem o omenjenem pri zaposlitvi veliko več možnosti.
- **Sestava računalnika:** Danes se učenci ne ukvarjajo več s strojno opremo. Nikogar ne zanima, ali je v računalniku SSD-disk, ali imamo dovolj RAM-a (bralno-pisalni pomnilnik), ali imamo na voljo osemjedrni procesor ... Tudi to, da so obstajale diskete, CD-ji, DVD-ji, še blu-ray (predvajalniki), otrok ne gane. Pomembno je, da je računalnik na zunaj lep in kar se da prestižne znamke ter da bo Fortnite (videoigra) delal. Pomembno pa je, da to poznajo.

- **KULturni na internetu** je s Hipsterjem Bedancem zanimiva tema. Šele ko učenci gledajo video, opazijo, kako neprimeren je pretirana uporaba mobilnih naprav. Danes že pogosto srečujemo odrasle, ki se na javnih mestih, v družbi (s prijatelji ...) neprimerno vedejo. V bistvu jih ne učimo bontona, ki bi jih ga na tem področju morali. Na šolah jim mobilnike prepovedujemo. Včasih dajejo tudi starši prejnega negativnega kot pozitivnega zglede ter svojih otrok ne poučijo o primerni rabi.
- **Družabna omrežja:** Učenci so gotovo 'vpleteni' v vsaj enega od družabnih omrežij, ker imajo pri tej starosti svoj pametni telefon: Snapchat za sporočanje, Instagram za tiste, ki hočejo kaj lepega deliti, Facebook pustijo svojim staršem. Gotovo so že imeli težave, ne poznajo nastavitve, ne znajo blokirati vsebine in ne vedo, kako prositi za pomoč v primeru nadlegovanja. Nekaj osnovnih stvari pogledamo skupaj, seveda ob uporabi mobilnih telefonov.
- **E-pošta:** V višjih razredih se učenci srečujejo z različnimi predstavami. Učitelji učence pozovejo, naj izdelek (svoje delo) pošljejo po e-pošti. Kmalu se zgodi, da ni elektronskega naslova, ni pozdrava, ni napisano, kaj sploh pošiljajo; pojavijo se e-poštni naslovi čudnih junakov s spleta, vsebina brez podpisa (sploh ni jasno, kdo elektronsko pošto pošilja in kaj od naslovnika pričakuje).
- **Office 365:** O tej storitvi se veliko govori. Učenci ga sami po sebi ne bi nikoli uporabljali. Ko jim pripravimo gesla, se začnejo zanimati zanj. Dokumenti so shranjeni na spletu, z odpiranjem in zaščito šolskega računalnika nimamo težav, pridobimo normalno obliko e-poštnega naslova in priložnost, da učenci tudi doma počnejo kaj koristnega.
- **Word:** Programska oprema učencev (izbirni predmet) že dolgo ne zanima več. Ko morajo narediti nekaj konkretnega – urediti besedilo, ustvariti dokument – uporabljajo presledke, težave imajo pri vstavljanju tabel, da o kazalu in slogih ne govorimo. Osnove so za učence nujne. Ne učimo jih Officea 2016, učimo jih, kako mora izgledati urejen dokument. Uporabo jim poskušamo približati s konkretno predstavitevjo (npr. že čez sedem

let bodo nekje iskali zaposlitev, zato jim bo poznavanje koristilo).

- **PowerPoint** je pripomoček, ki ga učenci uporabljajo že v osnovni šoli. Res je, da z malo ustvarjalnosti nastanejo zavidanja vredni izdelki. Koliko pa naj bo na enem diapozitivu alinej, slik, kakšna je berljivost besedila, kakšno je zadostno število animacij – o tem ravnovesju je treba vsaj nekaj spregovoriti.
- **Excel:** Uporabe opreme jih ne moremo naučiti, lahko pa v njih spodbudimo zanimanje. Z dobro popotnico (osnovami) bodo začeli orodje uporabljati že v srednji šoli.
- **Google dokumenti:** Učenci za e-pošto večinoma uporabljajo Gmail. Spletna rešitev (uporaba, ustvarjanje in urejanje) Googlovi dokumenti jim ni znana. Uporaba pri dokumentih, ki jih potrebujejo v šoli, bi bila gotovo lahko koristna. Če dodamo še Spletna mesta, predstavimo Dokumente, Preglednice in Predstavitve, smo naredili korak k temu, da bodo omenjeno lahko uporabili tudi na tablicah in v drugih operacijskih sistemih.
- **Zaščita računalnika:** Malokdo od učencev ve, da je treba računalnik obvezno posodobiti, da ga med posodobitvijo ne smemo ugasniti, da ima antivirusni program in požarni zid. Učencem pokažemo, da mora imeti Windows Defender Security Center zelene oznake (kljukice), in ko od nas zahteva ukrepanje, si moramo zanj vzeti čas.

- **Brskalniki:** Danes večinoma uporabljajo Chrome. Učence zanima samo hitrost in v povezavi z Gmailom je to najboljša izbira. Prav je, da spoznajo tudi druge brskalnike: Mozilla, Opera, Edge, Safari ... Zanimati jih morajo hitrost, varnost in razširitev, ki jim lahko pomagajo. Vsako leto se izkažejo prednosti uporabe drugega brskalnika – tisti, ki je boljši danes, morda drugo leto ne bo več; vedno se najde tudi kakšna rešitev za počasnejše naprave, kot je npr. Puffin.
- **Linux:** Z operacijskim sistemom z učenci premalo delamo. Na šolah imamo veliko starih računalnikov, ki s kakšno skromno različico Linuxa povsem normalno delujejo. Starejši zelo težko preklopijo na kakšen drug operacijski sistem, če ga ne poznajo. Učenci tega skoraj ne opazijo. Z mladimi bi morali današnji monopol vsaj malo uravnovežiti. Naučiti jih moramo, da obstajajo odprtokodne stvari, ki so zastoj. Vse, kar je za delo potrebno, lahko naredimo z Linuxom. Glede na to, da mladina ne uporablja več veliko računalnikov, imamo še upanje. Včasih je bilo možno igrati igre samo na enem operacijskem sistemu. Danes temu ni tako.
- **The filter bubble:** Učenci ne vedo, da jim spletni brskalnik Google sledi in beleži vsa njihova iskanja. Ne vedo, da lahko posameznika, ki iščeta vsebino z enako zahtevo, besedo, dobita zelo različne začetke, in da je sledenje še toliko bolj podrobno, če so na računalniku prijavljeni

s spletno pošto. Obsedenost z določeno vsebino se lahko samo še stopnjuje. Predstavimo jim spletno stran DuckDuckGo, ki že na začetku obvesti uporabnike, da gre za iskalnik, ki jim ne sledi.

Učitelj mora biti zelo dobro pripravljen

Danes je zelo veliko govora o računalništvu kot obveznem predmetu v osnovni šoli. Strokovnjaki si na eni strani zelo prizadevajo za programiranje, na drugi za uporabo programov. Večina si želi obojega. Znotraj neobveznih izbirnih predmetov, med katerimi lahko izbirajo učenci od četrtega do šestega razreda, le-ti zelo radi programirajo v Scratchu. Tudi učence drugih in tretjih razredov hitro prepričamo, da začnejo uporabljati program Logo. V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju, v poplavi vseh izbirnih predmetov, žal zanimanje za računalništvo zelo hitro upade.

Pri učencih gotovo opazimo, da zgoraj omenjene aktivnosti pripomorejo k večjemu oziroma širšemu računalniškemu znanju. Je pa tudi res, da učenci vedo, da v učnem procesu ne bodo ocenjeni, in dela ne jemljejo vedno tako zelo resno. Na pouk je treba biti zelo dobro pripravljen. Ura mora biti zanimiva in učenci morajo biti tudi sami aktivni. Tu ne sme biti frontalnega dela, učence je treba pogosto vključevati in izhajati iz njihovih izkušenj.

Pri odločitvi in izvajanju naštetih dejavnosti imajo starši pozitivno mnenje. Večkrat povedo, da jih skrbi za njihove otroke in da sami ne znajo ali nimajo dovolj časa, da bi jih poučili o digitalnih napravah.

V tem prehodnem ali pa – kako naj rečemo – prepočasnem odzivu našega šolskega sistema smo učitelji dolžni s svojimi učenci spregovoriti tudi o tem. Ocenjujemo, da je opaziti razlike – učenci postajajo večji uporabe različnih aplikacij, programskih orodij itd.

Menimo, da smo pripomogli tudi k temu, da precej otrok že razmišlja o spletnih zlorabah in se delno zaveda pomanjkljivosti, ki jih s seboj prinaša uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije. Učenci so za delo z IKT motivirani, pogosto pokažejo več želje in zanimanja za potek tako pripravljene ure.

Foto: arhiv JVIŽ I. OŠ Rogaška Slatina